

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ
ТА ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М.РИЛЬСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (м. Варна, Болгарія)
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (м. Братислава, Словаччина)
ВИЩА ШКОЛА КУЯВСЬКА (м. Влоцлавек, Польща)

GEOGRAFICKÝ
ÚSTAV SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

«ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ОСВІТА: ПЕРСПЕКТИВИ Й ІННОВАЦІЇ»

19-20 вересня 2024 року

Переяслав - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ
ІМ. М. РИЛЬСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (м. Варна, Болгарія)
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (м. Братислава, Словаччина)
ВИЩА ШКОЛА КУЯВСЬКА (м. Влоцлавек, Польща)

GEOGRAFICKÝ
ÚSTAV SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED

КУЯВСЬКА ВИЩА ШКОЛА
у Влоцлавку

«ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ОСВІТА: ПЕРСПЕКТИВИ Й ІННОВАЦІЇ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

19-20 вересня 2024 року

Переяслав – 2024

УДК 910.1+37]:001.895(082)

Г 35

*Схвалено та рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Протокол №2 від 26.09.2024 р.)
і рішенням вченої ради
Інституту географії Національної академії наук України
(Протокол №8 від 17.09.2024 р.)*

Географічна наука та освіта: перспективи й інновації : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., Переяслав, 19-20 верес. 2024 р. / [редкол.: Коцур В. В., Руденко Л. Г., Маруняк Є. О. та ін.]. – Переяслав (Київ. обл.), 2024. – 197 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Коцур Віталій – доктор істор. наук, професор (співголова);
Руденко Леонід – доктор геогр. наук, професор, академік (співголова);
Маруняк Євгенія – доктор геогр. наук, член-кореспондент;
Топузов Олег – доктор пед. наук, професор, академік;
Воловик Людмила – канд. геогр. наук, доцент;
Лісовський Сергій – доктор геогр. наук, член-кореспондент;
Носаченко Володимир – канд. пед. наук, доцент (відповідальний секретар);
Чехній Віктор – канд. геогр. наук, ст. наук. спів.

У збірнику представлено матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Географічна наука та освіта: перспективи й інновації», які присвячено обговоренню потенціалу географічної науки щодо реагування на нові політики, ідеї, практики, які формуються на глобальному рівні та в ЄС у відповідь на основні виклики XXI ст. Йдеться насамперед про наслідки впливу російської агресії на населення, поселенську мережу, природу і господарство України, міграційні процеси, загострення екологічної кризи внаслідок повномасштабного вторгнення росії. Окремо, з огляду на стрімкий розвиток інформаційних технологій, трансформацію світоглядних цінностей, ролі отриманих знань та навичок, обговорено завдання, методики та організацію географічної освіти.

Тексти представлено в авторській редакції. Редколегія може не поділяти ідеологічні переконання та наукові погляди авторів. За зміст, авторську позицію та достовірність наведених у статтях фактів і цитувань відповідальність несуть автори.

© Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
© Інститут географії НАН України

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
HRYHORII SKOVORODA UNIVERSITY IN PEREIASLAV
INSTITUTE OF GEOGRAPHY OF THE NAS OF UKRAINE
INSTITUTE OF PEDAGOGY OF NAPS OF UKRAINE
INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT (Varna, Bulgaria)
INSTITUTE OF GEOGRAPHY OF THE SLOVAK ACADEMY OF SCIENCES (Bratislava, Slovak Republic)
CUIAVIAN UNIVERSITY (Włocławek, Poland)**

**GEOGRAFICKÝ
ÚSTAV SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED**

**КУЯВСЬКА ВИЩА ШКОЛА
у Влоцлавку**

«GEOGRAPHICAL SCIENCE AND EDUCATION: PROSPECTS AND INNOVATIONS»

**COLLECTION OF MATERIALS
IV INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCES**

September, 19-20, 2024

Pereiaslav – 2024

UDK 910.1+37]:001.895(082)
G 35

*Approved and recommended for printing by the decision of the Academic Council
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
(Proceedings №2 from September 26, 2024)
and the decision of the Academic Council
Institute of Geography of the National Academy of Sciences of Ukraine
(Proceedings №8 from September 17, 2024)*

Geographical Science and Education: Prospects and Innovations : Coll. Materials IV International Scientific-Practical Conf., Pereiaslav, September 19-20, 2024 / [editors: Kotsur V. V., Rudenko L. G., Marunyak E. A. and others]. – Pereiaslav (Kyiv region), 2024. – 197 p.

EDITORIAL BOARD:

Kotsur Vitalii – *Doctor of Historical Sciences, Professor (co-chair);*
Rudenko Leonid – *Doctor of Geographical Sciences, Professor, Academician (co-chair);*
Maruniak Eugenia – *Doctor of Geographical Sciences, Corresponding Member;*
Topuzov Oleh – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician;*
Volovyk Liudmyla – *Ph.D., Associate Professor;*
Lisovskyi Serhii – *Doctor of Geographical Sciences, Corresponding Member;*
Nosachenko Volodymyr – *Ph.D., Associate Professor (executive secretary);*
Chekhni Viktor – *Ph.D., Senior Research Fellow.*

The collection presents the materials of the IV International Scientific and Practical Conference «Geographical Science and Education: Prospects and Innovations», which are devoted to the study of current issues of modern geographical science and education, discussion of the potential of geographical science to respond to new policies, ideas, practices and in the EU in response to the major challenges of the 21st century, primarily about the consequences of Russian aggression on human capital, the settlement network, nature and economy of Ukraine, migration processes, and the aggravation of the environmental crisis as a result of Russia's full-scale invasion.

The texts are presented in the author's edition. The editorial board may not share the ideological beliefs and scientific views of the authors. The authors are responsible for the content, author's position and authenticity of the facts and citations given in the articles.

© Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav
© Institute of Geography of the
National Academy of Sciences of Ukraine

6. Arrêté du 22 janvier 2014 fixant la nomenclature des mentions du diplôme national de licence. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000028545006> (дата звернення 02.09.2024).

КАТАСТРОФИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМАХ СПРИЧИНЕНІ РОСІЙСЬКОЮ АГРЕСІЄЮ В УКРАЇНІ

В. М. ПЕТЛІН,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

Катастрофи у вигляді наслідків військової агресії, зокрема росії проти України, мають не лише багатофункційний, еволюційний та екологічний прояви, вони супроводжуються значними людськими втратами. Ліквідація наслідків таких катастрофічних явищ розтягнеться на значні роки.

***Ключові слова:** російська військова агресія проти України, багатоваріантність викликаних нею катастрофічних явищ.*

DISASTERS IN TERRITORIAL SYSTEMS ARE CAUSED BY RUSSIAN AGGRESSION IN UKRAINE

V. Petlin

Disasters in the form of the consequences of military aggression, in particular russia's against Ukraine, have not only multifunctional, evolutionary and environmental manifestations, but are accompanied by significant human losses. Elimination of the consequences of such catastrophic phenomena will take many years.

***Keywords:** russian military aggression against Ukraine, multivariate nature of the catastrophic phenomena caused by it.*

Поняття «катастрофа», не дивлячись на її значну вживаність й удавану зрозумілість, надзвичайно варіабельне за чинниками явища, які викликають їх і реалізують. Більше того вони має низку синонімів наприклад катаклізм або стихійне чи антропогенно спровоковане лихо. Прикладні розділи наявної на сьогодні теорії катастроф, яка належить до математичних здобутків, вже продемонстрували свою ефективність, а відповідно й певну ймовірність отримуваних результатів. У цій сукупності катастрофічних явищ у територіальних системах особливе місце належить катастрофам пов'язаним з військовими агресивними діями. Тут ситуація вже не теоретичного плану, а цілком реальна у зв'язку з російською військовою агресією проти України.

Такі катастрофи характеризуються широким спектром реалізованості від ситуаційно-функціональної до еволюційної. Загалом ці катастрофи належать до белігеративного виду антропогенного втручання в природу. Аналіз військових агресивних дій на теренах України свідчить про їх значну руйнівну дію як щодо

територіальних утворень, так і щодо антропогенних елементів, які перебувають у їх межах, що часто супроводжується значними людськими жертвами.

Якщо ситуаційно-функціональні катастрофи відносно швидко можуть бути ліквідовані за допомогою природно-захисних механізмів та допомоги людей, то еволюційні катастрофи характеризуються значним часовим пролонгованим впливом на певну сукупність поєднаних територіальних систем. Так катастрофа еволюційна, яку трактують як відносно швидко (у геологічному масштабі часу) зникнення або виникнення значної кількості форм живого або як неочікувану перебудову структурної організованості системи в процесі її еволюційного розвитку, яка реалізується як порушення програмованого перебігу еволюційних стадій у конкретних територіальних системах. У другому випадку системи неначе «перескакують» через певні еволюційні стадії і таким чином скорочують програмований час свого існування. Водночас така системна мінливість порушує міжсистемні відносини, що у певних випадках спричиняє появу процесів лавинного типу, які сприяють непрограмованій перебудові значної кількості взаємодіючих територіальних систем. Як наслідок реалізуються явища, які відносять до катастрофічних. У випадку наслідків військової російської агресії вибуховий вплив на організованість територіальних природних та антропогенних систем відбувається надзвичайно скорочено в часі, що супроводжується деградацією систем з появою інтенсивних катастрофічних явищ. Еволюційна катастрофа завжди сприяють появі інших видів катастрофічних явищ. Відбувається не лише функціональна, а й еволюційна руйнація територіальних систем з усіма наслідками, насамперед екологічними.

Безпосередньо екологічні катастрофи, які притаманні територіальним системам найчастіше реалізуються як спрямоване військовими діями порушення рівноваги між внутрі- й міжсистемними складовими організованості територіальних систем, а також міжсистемних і внутрісистемних екологічних відношень. Їх поділяють на раптові й сповільнені. Раптові відбуваються за короткий проміжок часу, інколи до декількох секунд, й супроводжуються значними руйнівними явищами. Для сповільнених екологічних катастроф властивий триваліший період від початку втручання до кульмінації. Прикладом такої катастрофи є поступове накопичення токсичних елементів у ґрунтовій товщі чи фітоценозах внаслідок дії токсичних речовин військового призначення на територіальні системи, навіть у випадках, коли викиди не перевищують допустимих норм. Важко визначити час виникнення сповільненої катастрофи, що може спричинити значної шкоди як біоті, так і безпосередньо здоров'ю людей.

Загалом катастрофи у територіальних системах, зокрема такі, які спричинені руйнівними військовими діями, сприймають як локальні оскільки до локального диференціювання ландшафтної сфери належить її поділ на більшість територіальних систем. Такі катастрофи пов'язані з багатократним перевищенням критичних (максимально допустимих) рівнів і навантажень на просторово-часову організованість локальних природних та антропогенних територіальних систем за різноманітними інгредієнтами і видами військових

впливів, унаслідок чого порушується їхня стійкість і виникають деградаційні явища. Такі катастрофи видовжені в часі й реалізуються за досягненням відповідними катастрофічними чинниками порогових значень.

Наймасштабнішим наслідком впливу військової російської агресії на терени України є регіональні катастрофи, які поширюються на значні площі країни, зони або провінції, окремі ландшафти, або їхню сукупність. Характеризуються значним стиснутим у часі впливом на організацію та якість регіональних природних систем, що здатне призвести до їхньої суттєвої перебудови. Такі катастрофи мають фоновий характер, а тому завдяки значним гальмівним механізмам на регіональному рівні організованості територіальних систем відзначаються не лише значним часом реалізації, а й поступально-відступальним характером завдяки дії регенеративних механізмів.

Вибуховий суттєвий вплив військових дій на територіальні системи часто скидає їх організованість до стадії самоорганізації кінцевою підстадією якої є їх руйнування. Катастрофи приурочені до еволюційної стадії самоорганізації територіальних систем, не дивлячись на їх часто локальну реалізованість, характеризуються певною індивідуальністю. Їх трактують як антропогенно спровоковане стиснене в часі руйнування організаційних механізмів стадії самоорганізації систем, що призводить до невиконання нею програмного завдання. Реалізуються такі катастрофи у вигляді передчасного вмикання в системах біфуркаційних механізмів, що приводить до скидання систем до дивного атрактора. Як наслідок система не здатна виконати програмовану мету організаційного розвитку. Виникає локальна зона нестійкості, що супроводжується зростанням невизначеності розвитку відповідної ділянки ландшафтної сфери. Отже, катастрофи в територіальних системах, які перебувають на еволюційній стадії самоорганізації – це найчастіше антропогенно спровоковане стиснене в часі руйнування організаційних механізмів цієї стадії, що приводить до невиконання нею програмного завдання. Тобто така катастрофа найчастіше приводить не лише до «скидання» системи в стан дивного атрактора, а й пролонгованого руйнування наступних систем, які виникнуть на цьому місці. Відповідно її навколишнє функціональне середовище неначе перебуває у стані «судом» допоки система не вийде з такого стану.

Окремо від розглянутих частим наслідком військової агресії є гуманітарні катастрофи. Їх трактують як важкозворотне явище, що виникає в результаті наслідків воєнних дій, економічної блокади чи політичних рішень і спричиняє людські жертви переважно серед мирного населення. Водночас результатним ефектом гуманітарних катастроф є їх вплив на відповідні територіальні системи. Саме їх руйнування, непрогнозований розвиток, наявність аномальних деструктивних явищ спричиняє появу гуманітарних катастрофічних аномалій.

Отже, широкомасштабна російська військова агресія проти України призвела до появи на її теренах багатоваріантних катастрофічних явищ, які зокрема реалізуються в територіальних системах. Значні руйнування їх організованості, що супроводжується чисельними людськими жертвами потребує значних років на заживлення таких ран.

ЗМІСТ

С. І. ПИРОЖКОВ. ДО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	6
О. АНТОНІАДІ. ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС УРОКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	7
В. В. АЧКАСОВА. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНИХ ВТРАТ	11
О. Б. БАГМЕТ. РОЛЬ РЕЛЬЄФУ В ОБОРОНІ КИЄВА	14
О. З. БАЙТЕРЯКОВ, В. З. МИСЬКО. ЗАСТОСУВАННЯ МОНЕТ УКРАЇНИ, ЩО ВІДОБРАЖАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ НАВІГАЦІЇ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ	19
В. К. БОРИСЕНКО. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ЗМІНИ В РЕГІОНАЛЬНІЙ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ХХІ СТОЛІТТІ	23
О. В. БРАСЛАВСЬКА, О. В. ПРОЦЕНКО. ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	27
А. В. ВАРУХА. ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ВИМІРУ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	31
М. М. ВИШНЯ. ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	35
Л. М. ВОЛОВИК. АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	38
Л. А. ГОРОШКОВА, В. І. АПОСТОЛОВ, К. А. СКРИНЧЕНКО. МЕТОДОЛОГІЯ ВИЯВЛЕННЯ ТА ФІКСАЦІЇ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ДЛЯ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ МІЖНАРОДНОГО ЗНАЧЕННЯ, В КОНТЕКСТІ МОЖЛИВОСТЕЙ ЇХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ РАМСАРСКИХ УГІДЬ «СХІДНИЙ СИВАШ», «ЦЕНТРАЛЬНИЙ СИВАШ»)	43
І. В. ГУКАЛОВА. ГІРСЬКІ ГРОМАДИ: ОБМЕЖЕННЯ І ПРОБЛЕМИ В КОНТЕКСТІ ПРОСТОРОВОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ)	45
Г. І. ДЕНИСИК, В. С. КАНСЬКИЙ. ЗНАЧИМІСТЬ ГЕОГЛІФІВ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ПРОЄКТУВАННІ ЛОКАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ УКРАЇНИ	50
В. О. ДЖАМАН, Я. В. ДЖАМАН. ГЕОГРАФІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ: НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	55
О. В. ДЗЮБЕНКО, Н. М. ПЛИСАК. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА З ЕКОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	58

О. Л. ДРОНОВА, М. О. ХИМИЧУК. ОЦІНКА ВПЛИВУ НЕДОБУДОВАНИХ ТА ЗРУЙНОВАНИХ СПОРУД МІКРОРАЙОНІВ МІСТ НА ДОВКІЛЛЯ ТА МЕШКАНЦІВ	61
Л. І. ЗЕЛЕНЬСКА. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗМІН В ДЕЯКИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТАХ В СУЧАСНІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ГЕОГРАФІЇ	68
Р. М. ЗЕЛІНСЬКИЙ. ГЕОГРАФІЧНИЙ ЧИННИК УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В ХХ СТОЛІТТІ	70
О. Ю. КОНОНЕНКО, О. М. ТРУСІЙ. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО САДІВНИЦТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПРИКЛАД МІСТА КИЄВА ТА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	74
І. І. КОСТАЩУК, Н. І. КОЛОСІВСЬКИЙ. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	77
С. П. КРАКОВСЬКИЙ. АТЛАСИ ЯК ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ ГЕОГРАФІВ З СУСПІЛЬСТВОМ	81
Т. Г. КУРИШ. ЗАКОНОДАВЧИЙ ВИМІР РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	85
О. О. КУЩ. ОЦІНКА ЗБИТКІВ РУЙНАЦІЇ ВОДНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ	89
Є. О. МАРУНЯК, С. А. ЛІСОВСЬКИЙ, В. С. ЧАБАНЮК, В. М. ЧЕХНІЙ, Р. О. СПИЦЯ, Ю. М. ФАРІОН, О. М. ЛЕЙБЕРЮК. ОЦІНЮВАННЯ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ ДЛЯ ЕКОСИСТЕМ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ	93
О. В. МІЩЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ САКРАЛЬНОЇ ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ	95
Г. МОССУР, В. ОСИПОВ, Н. НІКІТЕНКО, Ю. АГАФОНОВ, Р. ПІЗНАК. ПОШИРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КЛІМАТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБКАРТОГРАФІЇ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ НА ПРИКЛАДІ РОЗРОБКИ ВЕБСЕРВІСУ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОСУХ	98
Т. Г. НАЗАРЕНКО. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В ГІМНАЗІЇ	102
В. М. НОСАЧЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ АЗІЇ	105
Л. А. ОЗЕРОВА, О. В. БРАСЛАВСЬКА, М. О. НЕЖУРБІДА. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	112
В. І. ОСАДЧУК, К. В. КОВАЛЬСЬКА. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	115

І. В. ПАТОКА. ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕНСАЦІЇ ЗБИТКІВ ДОВКІЛЛЮ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	119
В. А. ПЕРЕСАДЬКО, О. О. ДМИТРИКОВ, Ю. І. ПРАСУЛ. НОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ В ОСВІТІ УКРАЇНИ – СТАРІ ПРОБЛЕМИ	122
В. М. ПЕТЛІН. КАТАСТРОФИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМАХ СПРИЧИНЕНІ РОСІЙСЬКОЮ АГРЕСІЄЮ В УКРАЇНІ	126
С. І. ПИРОЖКОВ. ЦИВІЛІЗАЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ УКРАЇНИ – ГОЛОВНИЙ СЕНС І ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ	129
С. А. ПОКЛЯЦЬКИЙ. СОЦІОЛОГІЧНІ ОПИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	130
К. А. ПОЛИВАЧ. ЛАНДШАФТ ЯК СПАДЩИНА: З ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО АТЛАСУ «УКРАЇНА. КУЛЬТУРНО-ЛАНДШАФТНА СПАДЩИНА»	132
К. А. ПОЛИВАЧ. ОХОРОНА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ЛАНДШАФТНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЙ	139
С. О. ПУГАЧ. ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙНИ	145
С. І. ПЯСЕЦЬКА. ОПАДИ СТИХІЙНОГО ХАРАКТЕРУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ (КАТЕГОРІЯ СГЯ) ПРОТЯГОМ 2023 РОКУ	148
Т. Г. РЕНДЮК. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ У ЦИВІЛІЗОВАНИХ КРАЇНАХ СВІТУ ТА В РОСІЇ: ПРОЦВІТАННЯ ТА ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ	152
Л. С. РИБЧЕНКО, С. В. САВЧУК. СОНЯЧНА РАДІАЦІЯ ПРИ ПОСУХАХ ТЕПЛОГО ПЕРІОДУ РОКУ ЗА 2011-2020 РР. В УКРАЇНІ	156
Л. РУДЕНКО, А. БОЧКОВСЬКА, О. ЛЕЙБЕРЮК, В. ПОДВОЙСЬКА, М. ВИШНЯ, Т. БАРАБАШ. КАРТОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ПОСЕЛЕНСЬКОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ	161
Л. Г. РУДЕНКО. СЕРЕДОВИЩЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ І МАКРОПОГЛЯД НА ЙОГО РУЙНАЦІЮ РОСІЯНАМИ	165
В. М. СКЛЯР. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ ВПЛИВУ ЕТНОМОВНИХ ПРОЦЕСІВ РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ НА СУЧАСНУ УКРАЇНУ	169
О. В. ФЕДОРІЧ, О. Л. ДРОНОВА. ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ	173
В. ЧАБАНЮК. КАРКАС АТЛАСНИХ РІШЕНЬ ATLASSEF ЯК ПІДХІД, МЕТОД І ЗАСІБ СТВОРЕННЯ АТЛАСНИХ І ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	177
В. ЧАБАНЮК, О. ДИШЛИК. МОДЕЛЮВАННЯ: ПРО ПОСІБНИК З ВИЖИВАННЯ МОДЕЛЬСРА НЕ-ЕКСПЕРТА	182
В. ШВАЙКО, О. ЛЕЙБЕРЮК, А. КУШНІР, А. МАРУШИНЕЦЬ, В. МОЛОДИКА. АНАЛІЗ ВПЛИВУ БОМБТУРБАЦІЙ НА ОРНІ ЗЕМЛІ ОКРЕМИХ ГРОМАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	186

**«ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ОСВІТА:
ПЕРСПЕКТИВИ Й ІННОВАЦІЇ»**

**МАТЕРІАЛИ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOGRAPHICAL SCIENCE AND EDUCATION:
PROSPECTS AND INNOVATIONS»

MATERIALS OF THE
IV INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

Комп'ютерне верстання: Володимир Носаченко

Computer layout: Volodymyr Nosachenko

Дизайн обкладинки: Андрій Вовкодав

Cover design: Andrii Vovkodav

**Кафедра екології, географії і методики навчання,
Факультет природничої освіти,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
вул. Сухомлинського, 30,
м. Переяслав, Київська область, 08401
*olimp-geograf@ukr.net***

Department of Ecology, Geography and Teaching Methods,
Faculty of Natural Education,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav,
Sukhomlynskoho Str., 30,
Pereiaslav, Kyiv reg., 08401
olimp-geograf@ukr.net

